

Taistelu n. s. Normaalityöpäivästä

(Suomen Ammattijärjestö)

TYÖAJAN pituudesta vanhimpina aikoina ei ole säilynyt tarkempia tietoja. Mutta hyvin todennäköistä on, ettei työaika ainakaan keskiajalla, etenkin talvisin, ollut erikoisen pitkä; erittäin lukuisat kirkolliset juhlapäivät ja valaistusvälineiden kehittymättömyys ovat asettaneet sille esteitä. Ammattikuntalaitos kielsi sitä paitsi yötyön.

Vasta koneellisuuden alkuaikoina alkoivat työpäivät tavattomasti pidetä. Siihen oli useitakin syitä, mutta pääasiallisin niistä oli nousevan kapitalismin rajaton saaliinhimo. "pääoman sudennälkä" lisäarvon kiristämiseksi. Ja kun teollisuudessa oli otettu käytäntöön tavattoman pitkät työpäivät, täytyi myöskin varsinaisten käsityöläisten ahertaa ylipitkiä työpäiviä, tehtaat kun koneellisine apuneuvoneen huononsivat muutenkin heidän ansiomahdollisuuksiaan.

Miten pitkiä työpäivät Suomen teollisuudessa ja käsityössä olivat esim. 1860-luvulla, on vaikea tarkalleen todeta. Saatavilla olevat tiedot tukevat kuitenkin sellaista käsitystä, että yleisin työaika on ollut noin 16—18 tuntia päivässä. Mutta pitemmätkin työpäivät ovat kaikesta päättäen olleet hyvin tavallisia. Eiväthän 18—20 tuntiset työpäivät olleet erikoisen harvinaisia vielä kuluvan vuosisadan alkuvuosinakaan varsinkin mitä leipurinammatteihin tulee.

Työväenliikkeen, etenkin ammattiyhdistysliikkeen voimistuttua onnistuttiin työnantajat pakottamaan työpäivän lyhentämiseen, vieläpä jonkinlaisen "normaali"-työpäivän noudattamiseen. Ensimmäinen "normaali"-työpäivä oli 12-tuntinen. Joissakin paikoissa onnistuivat työläiset lyhentämään sen 11-tuntiseksi jo vuosisadan vaihteessa. Sen jälkeen tuli "normaaliseksi" työajaksi 10-tuntinen työpäivä. Saavuttivatpa työläiset muutamissa teollisuuden haaroissa 9-tuntisen työpäivän jo kuluvan vuosisadan ensimmäisen vuosikymmenen loppuun mennessä, jopa leipurityöläiset 48-tuntisen työviikon.

8-tuntinen työpäivä oli Suomen työväenliik-

keen päämääränä jo vuosikymmeniä. Niinpä työväenpuolueen perustavassa kokouksessa kolmisenkymmentä vuotta sitten hyväksytyssä ohjelmassa lausuttiin: "Työaika saatava 8-tuntiseksi." Sen jälkeen ovat kaikki ammattilliset liitot ottaneet sen tärkeimmäksi ohjelmakohdaksi. Ammattijärjestön ohjelmaan se on kuulunut alusta alkaen. V. 1903 hyväksytyssä työväenpuolueen ohjelmassa vaadittiin 8-tuntista työaika "niissä ammateissa, missä eivät späterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi." Yötyö oli saman ohjelman mukaan kiellettävä kaikilla niillä aloilla, joilla työn teknillinen laatu ei ehdottomasti vaadi katkeamatonta työskentelyä. Naisilta ja nuorilta henkilöiltä oli yötyö kokonaan kiellettävä. Sunnuntailevon tuli olla vähintään 36-tuntinen. Alle 14-vuotiaita lapsia ei saisi käyttää ollenkaan ansiotyöhön. Monia muitakin työaika ja työskentelyä koskevia rajoituksia ohjelma sisälsi. Yleiseksi tunnuslauseeksi omaksuttiin: 8 tuntia työhön, 8 tuntia valistukseen ja huveihin sekä 8 tuntia lepoon.

Tämän tunnuslauseen toteuttamiseksi työväenliike sitten taistelikin hellittämätöntä, sitkeää taistelua kunnes vihdoinkin kesällä 1917 käydyllä suurtaistelulla, jossa metalliteollisuustyöläiset näyttelivät pääosaa, pakotettiin kapitalistit myöntämään 8-tuntisen työpäivän. Asia joutui sitten eduskunnan käsiteltäväksi, eikä silläkään ollut muuta mahdollisuutta kuin todeta tapahtunut tosiasia säätämällä "laki kahdeksan tunnin työajasta." Se astui voimaan seuraavan vuoden alkupuolella.

Tunnuslause oli toteutunut. Parikymmentä vuotta kestänyt raskas taistelu oli päättynyt työläisten voittoon.

Päästyään kansalaissodassa voitolle ryhtyi porvaristo toimenpiteisiin tehdäkseen lain mittämäksi. Mutta toiselta puolen ei kuitenkaan uskaltanut lakia kokonaan kumotaan. Lähdettiin "asteittaisen kehityksen" tielle. Tynkäeduskunta sääsi elokuussa 1918 lain, jolla kahdeksan tunnin työaikalakia huononnettiin etenkin siten, että hallitukselle annet-

tiin erittäin arveluttavat oikeudet antaa laajoja poikkeuksia lain määräysten noudattamisesta. Niinpä antoikin valkoinen senaatti jo elokuun 19 p:nä 1928 päätöksen, jolla laki tehtiin melkein olemattomaksi. Päätöksessä nimittäin sanotaan, että kahdeksan tunnin työajasta annetun lain alaisia eivät ole — vastoin lain määräyksiä — m.m. yksityisten asuin- ja talousrakennuksien rakentaminen maalla sekä rakennusten, satamain, ratain, siltain, teiden ja muiden kulutuslaitosten korjaus ja kunnossapito. Eivät myöskään välittömästi metsänhoidon yhteydessä suoritettavat raivaus-, perkaus- ja kuivaustyöt, ei metsän- ja halonhakuu, ei puntavarain ajo, lauttaus ja uitto, ei tavaran lastaus ja purkaminen, ei rautateiden liikenne- ja rataosastot, postilaitoksen liikenneosasto, tullilaitos, kanavat sekä puhelinlaitokset, jotka ovat pidettävät edellämainittujen veroisina. Edelleen sisälsi päätös useita muitakin poikkeuksia 8 tunnin työaikalakiin. Poikkeukset olivat tosin voimassa vain yhden vuoden, mutta sen jälkeen ovat eri nimiset hallitukset uusineet poikkeukset melkein sellaisenaan. Vasta aivan viimeaikoina on niitä jossain määrin supistettu.

Laki kahdeksan tunnin työajasta ei alkuperäisessäkään muodossaan käsittänyt vielä kaikkia työntekijöitä. Se nimittäin ei koske kotitaloutta, maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja eikä välittömästi maatalouden yhteydessä toimitettavia töitä. Maatalouden kolmesatuhantainen työläisjoukko on siis edelleen kokonaan kahdeksan tunnin työajasta annetun K—25 vbgkqj bgkqj bgkqj bgkqjbbmb lain ulkopuolella. Taistelua kahdeksan tunnin työajan puolesta on siis yhä edelleen jatkettava.

Mutta toiselta puolen on nyt jo paikallaan ottaa keskustelun alaiseksi työajan lyhentäminen alle kahdeksan tunnin. Nykyinen teknillisen edistyksen, tieteellisen työnjaon ja teollisuuden rationalisoinnisen aikakaudella on ihmistyövoiman tuottavuus kohonnut meillä Suomessakin jo niin korkealle, että epäilemättä tuottavat työläiset keskimäärin nyt 5—6 tunnissa yhtä paljon kuin kymmenen vuotta sitten 8 tunnissa ja 15 vuotta sitten 10 tunnissa. Näin siitäkin huolimatta, vaikka koneisiin pantu pääomakin otetaan huomioon. On sen vuoksi paikallaan nostaa vaatimus, että

työpäivä on lyhennettävä ainakin 7-tuntiseksi. Tämä vaatimus on ilmeisesti vähintään yhtä oikeutettu kuin 8-tuntisen työpäivän vaatimus oli sanokaamme esim. 15 vuotta sitten.

Herää luonnollisesti kysymys, miten lyhyeksi "normaali"-työpäivä voidaan tulevaisuudessa lyhentää. Kysymys on luonnollisesti teoreettinen. Mutta sellaisenakin se on sangen mielenkiintoinen.

Ryhtymättä kuitenkin tässä yhteydessä kysymystä yksityiskohtaisemmin pohtimaan huomautettakoon vain lyhyesti, että jo tähän astisetkin tekniikan ja tieteellisen työnjaon saavutukset antavat aiheen pitää varmana, että työaikaa voidaan tulevaisuudessa lyhentää aivan huomattavassa määrässä. Kun talous- ja yhteiskuntajärjestelmä kerran muuttuu sellaiseksi, että kaikki yhteiskunnan työkykyiset jäsenet kiinnitetään hyödylliseen työhön ja teknillinen edistys yhäkin kohoaa, kun tuotantoa aletaan harjoittaa etupäässä yhteiskunnan ja sen jäsenten tarpeita varten — ei siis voiton tarkoituksessa, kuten nykyään — ja tuotteiden jako suoritetaan järkipäisesti, niin näyttää siltä, että 4-tuntisellakin yleisellä päivittäisellä työajalla voitaisiin tuottaa kaikki tarpeet.

Englantilainen Owen, joka oli suuri tehtailija ja siis alallaan asiantuntija, piti 19. vuosisadan alkupuolella 2-tuntista työpäivää riittävänä. Saman vuosisadan lopulla laski Th. Hertzki, että Itävallan työkykyiset miehet voisivat elättää, järjestetyn suurtuotannon vallitessa, koko Itävallan väestön tekemällä kunkin vuonna 300 päivää $1\frac{1}{2}$ tuntia päivässä työtä. Tällaiset laskelmat näyttävät meistä järjettömiltä ja niiden toteuttaminen utopialta. Mutta elävästä elämästä saadut esimerkit, käytännöllinen totuus esim. Amerikasta ja Neuvosto-liitosta, osoittaa meille, että 4—5-tuntisen työpäivän toteuttaminen on tulevaisuudessa mahdollinen — kun kapitalistien riisto on lopetettu. Ja kun tämä kerran tapahtuu, jota ei ole syytä epäillä, kun tieteen ja tekniikan saavutukset valjastetaan kaikkia kansalaisia tasapuolisesti palvelemaan, silloin ei työtätekevän väestön luonteenomaisimpana piirteenä ole enää ansiotyössä raataminen, silloin saavat työtätekevätkin tilaisuuden samoilla tieteiden ja taiteitten virkistäville, elämänonnea antaville lähteille. — E. T—mi.